

37 SZAVAD VILÁGOSSÁG AZ UTAMON

Bibliai ismeretterjesztő füzetek

**Megjelenik a Keresztény Értelmiségi Kör
és az Agapé Kiadó gondozásában a Hitélet folyóirat mellékleteként**

37A – AZ EGYHÁZ MOST ÉS MINDÖRÖKKÉ

A pünkösdi napján született egyház Isten ajándéka. Az Apostolok Cselekedetei tanítása szerint a Szentlélek működésének köszönhetően létrejött egy örökké tartó közösség, amely felváltja a régi Izrael népét, s benne folytatódik az üdvösség története, amely Ábrahám meghívásával kezdődött. De vajon mi is az egyház?

Elsősorban misztérium

Az egyház elsősorban egy láthatatlan, titokzatos valóság, amelyet csak a hit által tudunk helyesen megérteni (olvassa el a B 111-et). Az apostolok Jézus szavaiból kiindulva magyarázták, hogy mi az egyház. Tanításukat ószövetségi képek és az Újszövetség írásában talált szimbólumok segítségével fejezték ki.

– Péter szerint az egyház Isten új népe, amelyet Jézus hirdetett meg (Mt 16,18; 19,28). Azokat öleli magába, akik megkeresztelkedtek Jézus nevére. A Kivonulás könyve ugyanezt mondja Izrael népéről: királyi papság, szent nemzet, tulajdonul kiválasztott nép (1Pt 2,9–10; olvassa el a B 112-t).

– Pál úgy mutatja be az egyházat mint Krisztus testét, amelyben Krisztus a fej, mi pedig a tagok. A megfogalmazás rámutat az egységre és a szolidaritásra, ez megvalósul a tagok és a fő között, valamint maguk a tagok között (Róm 12,4–5; 1Kor 12,12–30; Ef 4,15–16). A test hasonlatával Pál más helyeken is él, s ebből kifolyólag például az egyházat Krisztus jegyesének nevezi. A jegyesség képeinek használata pedig azt jelzi, hogy a Krisztus és az egyház közti kapcsolatnak a szereteten, bensőséges egységen és hűségen kell alapulnia (2Kor 11,2; Ef 5,23–32). A próféták a házassági kötelék képeivel fejezték ki a viszonyt Jahve és az ő népe között.

János más bibliai képeket használ, de azok is csak megerősítik azt, amit Pál és Péter mondanak. János evangéliumában megtalálható a nyáj képe, amely a nép képét idézi (10,1–16; lásd még Ez 34) és a szőlőtő meg szőlővessző képe, amely a testre emlékeztet

(15,1–6; lásd még Iz 5,1–7). A Jelenések könyvében János az egyházat a Bárány Jegyesének (Menyasszonya) nevezi, ami erősen emlékeztet Pál tanítására (19,7; 21,2.9). De úgy is bemutatja mint Új Várost, Új Jeruzsálemet, azaz a helyet, ahol Isten lakozik (21,2; olvassa el a C63–68-at).

Az Egyház látható közösség is

Az egyház nemcsak láthatatlan közösségként létezik, hanem külső, valódi, történelmi és Isten Fiahoz hasonlóan megtestesült közösségként is. Az Apostolok Cselekedeteiből megtudjuk keletkezését, kezdeti küzdelmeit, a növekedésével járó kríziseit, problémáit, elterjedését Jeruzsálemen kívülre, azaz Júdeában, Szamariában és egészen a világ végső határáig, amit Pálnak a Rómába érkezése jelent. A szöveg közzérhető, és mindenki haszonnal olvashatja, hiszen megtanulhatjuk belőle, hogy az Úr mindig egyházzal van: ma is és a jövőben is.

Az Apostolok Cselekedeteinek három szakasza külön figyelmet érdemel: 2,42–47; 4,32–35; 5,12–16 (olvassa el őket a Bibliában). Ezek rövid leírások arról, hogy milyen lelkület uralkodott kezdetben a jeruzsálemi közösségben. A keresztényeket ez idő tájt négyfajta hűség jellemezte: 1) a kitartás az apostolok tanításában, 2) a közösség, 3) a kenyértörés és 4) az imádság (ApCsel 2,42).

Az apostolok tanítása

Az apostolok evangélium-hirdetése két fontos mozzanata az igehirdetés, illetve a prédikáció és a tanítás.

Az első mindig egy – emberileg megmagyarázhatatlan – eseményből indul ki (pl. a nyelvek adománya, a béna meggyógyítása, Péter és Kornéliusz látomása). Három szervesen kötődő elemük van, amely egyben hitünknek az alapüzenetét tartalmazza:

- egy múltbeli esemény: Jézus feltámadt;
- egy jelen valóság: az Ő Lelke velünk van;

– egy jövőbeni misztérium: Ő visszajön dicsőségben.

Az igehirdetésnek, illetve a prédikációnak a célja a hallgatók megtérése és megkeresztelkedése (ApCsel 2, 3.10).

A tanítás ezzel szemben a megtérteknek szól. A célja bővebb tanítást adni Krisztusról és üzenetéről, és ezzel bátorítani a megtérteket az Úr követésében.

A közösség

Az első keresztények hű tagjai voltak a közösségnek, vagy helyesebben a testvéri közösségnek: „Mind egy szív, egy lélek volt” (ApCsel 4,32), azaz testvérként szerették egymást. Még mielőtt Pál azt megfogalmazta volna, ők már egy testet alkottak, mint ahogy egy a Lélek, egy a remény, egy az Úr, egy a hit és egy az Isten, aki mindeneknek atyja (Ef 4,4–6).

A közösségi szálak olyan erősen fűzték őket egymáshoz, hogy még a kenyeret is megosztották. Lukács hozzáteszi, hogy eladták javaikat, a pénzt a közösbe tették, és onnan osztották szükség szerint (2,44; 4,34). Külön megemlíti Barnabás tettét (4,35 köv). Ez a gyakorlat azonban nem volt kötelező. Ezt megtudhatjuk Péter szavaiból, amikor megróttá Szafirát és Ananiást, hogy be akarták csapni a Szentlelket (5,3). Ez a sajnálatos eset emlékeztet bennünket arra, hogy a becstelenül szerzett pénz megrontja az emberi viszonyokat, sőt még a keresztény közösségeket is szétrombolja.

A kenyértörés

A kenyértörés eredetileg a héber nyelvben az egy-egy lakoma keretében történt kenyértörést jelzi. Az áldás után a családfő saját kezével törte meg a kenyeret (Jer 16,7; Mt 14,19; 15,36; 26,26). Mivel a kenyér az alapvető, s néha az egyetlen élelmiszer, a kenyértörése a közös lakomát jelezte. A keresztény szóhasználatban a kenyértörés az Eucharisziát jelzi, amint azt az 1Kor 10,16-ban és az ApCsel 20,7.11-ben, valamint a Lk 24,30-ban és 35-ben láthatjuk. A kenyértörést erre kijelölt családi házakban végezték a hét első napján (20,7–11), azaz az Úr napján, vagyis vasárnap (Jel 1,10), amely fokozatosan a keresztények gyülekezési napjává vált (olvassa el a B113-at). Mindennapi imáikat a Templomban vagy családi házaknál végezték (ApCsel 2,46; 1,13; 12,12; 5,42) egészen addig, amíg nem szakítottak a zsidó vallással.

Úgy szoktunk fogalmazni, hogy minden helyi közösségben (részegyházban) jelen van az egész Egyház, hiszen minden helyi közösségben fellelhetők az egyetemes egyház jellegzetességei. A közösségben jelen van az ige- és az eucharisztia liturgiája, a testvéri ima és a testvéri szeretet. A mi közösségeink tehát Isten népének a közösségei, Krisztus Teste és az Úr szőleje. Mindezért a remény és az üdvösség látható jelei kell, hogy legyenek a világban, amelyért Isten az egyetlen Fiát áldozta fel.

37B – KIEGÉSZÍTŐ OLVASMÁNYOK

111 – Az egyház szent

Az Ószövetség kultuszával és áldozataival ellentétben, amelyek a zsidókat csak külsőleg tisztították meg (Zsid 9,11–14; 10,10), Krisztus áldozata az igazságban szenteli meg a hívőket (Jn 17,19), valóban közli azokkal a szentséget. A keresztények a hit és a keresztség által valóságosan részt vesznek a feltámadt Krisztus életében: „Titeket azonban felkent a Szent” (1Kor 1,30; Ef 5,26; 1Jn 2,20). A keresztények „Krisztus Jézusban megszenteltek” (1Kor 1,2; Fil 1,1) a bennük jelenlévő Szentlélek által (1Kor 3,16k; Ef 2,22): őket valóban a „Szentlélek keresztelte meg”, amint azt Keresztelő János előre megmondta (Lk 3,16k; ApCsel 1,5; 11,16)

Biblikus Teológiai Szótár, 1189

akiket a keresztség megszentelt. Kétségkívül vannak bűnösök az Egyházban (1Kor 5,12), de ezeket mintegy szétszakítja egyrészt a bűn, másrészt annak a hívásnak a követelménye, amely a „szentek” gyülekezetének tagjaivá teszi őket (ApCsel 9,13). Az Egyház Mestere példájára nem veti el ezeket a bűnösöket, hanem felajánlja nekik a megbocsátást és a tisztulást (Jn 20,23; Jak 5,15k; 1Jn 1,9), tudva azt, hogy a konkolyból addig mindig búza lehet, míg a halál révén nem érkezett el valaki számára az aratás (Mt 13,30). Az Egyház nem önmagáért van: ahhoz a végleges Országhoz vezet, amelyet Krisztus megjelenése állít helyébe és amelybe semmi szennyes nem kerül be (Jel 21,27; 22,15). Az üldöztetések csak arra serkentik, hogy fokozottabban vágyakozzék az égi Jeruzsálem után.

Biblikus Teológiai Szótár, 258

2 Az Egyház szent (Ef 5,26k), nemcsak Fejében, ízében és porcaiban, hanem azokban a tagjaiban is,

112 – A keresztség mint beavató szertartás

Jézus feltámadása után meghagyta tanítványainak, hogy térítsenek meg minden népet és kereszteljék meg őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében; a megbízás azon az egyetemes hatalmon alapult, amely a mennyben és a földön adatott neki (Mt 28,18–20). Mt 16,15kk ugyanerről a megbízásról számol be, azzal a különbséggel, hogy itt az üdvösségben való részesedés föltétele a hit és a keresztség. Az a hatalom, amelyre Jézus hivatkozik, eszkatológikus hatalom, amely Őt megdicsőülése után illette meg. A népeknek az Ő hatalma alatt, neki alárendelve kell eggyé válniuk az apostolok igehirdetése révén, amelynek gyümölcseként föl kell ébrednie a hitnek, ami előfeltétele a keresztségnek.

A keresztség kiszolgáltatásáról az ApCsel sok helye (2,37–41; 8,12kk. 35–38; 9,10–18; 10,44–48 stb.) tanúsítja, hogy azoknak, akik az apostolok és mások szavára hívők lettek, szokásban volt a keresztséget kiszolgáltatni. A levelek utalásaiából is kikövetkeztethető, hogy a keresztséget az apostoli igehirdetés kezdetétől fogva már megszilárdult, intézményes formaként kezelte, amely mintegy záró mozzanatát jelentette az igehirdetésnek, ha olykor esetleg más szolgáltatta is ki a keresztséget. A keresztkedés alámerülés formájában ment végbe, ezt a szóhasználat is tanúsítja, de egyértelműen kiderül az etióp udvari főember megkeresztelkedésének történetéből is (8,36–39), valamint a páli szimbolikából, ahol a keresztséget a Krisztus halálába való eltemetkezésként jelenik meg (Róm 6,3kk.; Kol 2,12), végül a lutrón kifejezésből (Ef 5,26; Tit 3,5), amely csak fürdőre vonatkozhat. Más kifejezések is utalnak rá, így pl. Zsid 10,22: a testet tiszta vízzel lemosni. A Didakhé szükség esetén megengedi a vízzel leöntést. Ez a gyakorlat az Újszövetségből nem mutatható ki, bár megkérdendő, hogy mi is volt az eljárás tömeges megtéréskor (ApCsel 2,4; 5,14) vagy nehéz körülmények között (16,33). A keresztény keresztség szertartásának módjáról az Újszövetség nem számol be; főleg arra vonatkozóan nem tartalmaz adatokat, hogy a keresztelő, illetve a megkeresztelt mit mondott. Hogy a keresztelő a keresztkészkor szokásos mozdulathoz keresztkelési formulát is hozzáfűzött, az Mt 28,19 alapján föltehető (a Szentháromság nevében keresztkelés formulája, amely valószínűleg nem Jézustól ered, hanem a közösségben alakult ki (vö. Ef 5,26). Az ApCsel 22,16 alapján a keresztkelő hitvallására is következtethetünk. A formula alighanem krisztológiai volt: a Názáreti Jézusra, az Isten Fiára, az Úrra és a Messiásra tettek hitvallást (vö. 8,37; 22,16; Róm 10,9 stb.) és a Szentlélekre, akit Jézus megdicsőülve kiíraszt (ApCsel 2,32–36).

A keresztség teológiai értelmezését az Újszövetség úgy tekinti, mint avató szertartást, amely mindenki számára szükséges, aki Krisztushoz és a hívek közösségéhez akar tartozni, részese kíván lenni az Isten országának. A valakire vagy valaki nevére, keresztény keresztség esetében a Szentháromságra vagy Krisztusra keresztkelés, illetve keresztkelés azt jelenti, hogy a keresztkelő kapcsolatba kerül azzal, akire vagy akinek a nevére megkeresztelkedik (Mt 28,19; ApCsel 8,16; Róm 6,3; 1Kor 1,13.15; 10,2); a Gal 3,27 ehhez még hozzáfűzi, hogy a keresztkelő Krisztust ölti magára, azaz Krisztus képmására formálódik át. Ezzel a hívők egyszersmind egymással is közösségbe lépnek és Krisztus egy testet alkotnak; így érthető az egy testté levés kifejezés a keresztséggel kapcsolatban (1Kor 12,13).

113 – Szombattól vasárnapig

Jézus határozottan szembefordul a szombat törvényének szörszálhasogatón szigorú értelmezésével, amely a farizeusokat és az írástudókat jellemezte, és a kérdésben nem egyszer szándékosan is vitába bocsátkozik velük (pl. Mt 12,10–14). Abból az elvből indul ki, amelyet alapjában véve a rabbik is elismertek, ti. hogy a szombat van az emberért, és nem az ember a szombatért (Mk 2,27), tehát a szombat megtartása nem öncél, hanem arra kell szolgálnia, hogy az ember könnyebben elérje élete célját. Az írástudókkal szemben, akik csak életveszélyben tettek kivételt, Jézus jóval nagyobb szabadságot tett lehetővé akár más emberen kellett segíteni, akár saját maguk szenvedtek valamiben szükségét (2,23).

Minthogy a szombatra vonatkozó törvénynek, mint pozitív törvénynek az ember javát kell szolgálnia, Jézus hatalma tudatában jogot formált megváltoztatására (Mk 2,28). Erre hivatkozva hagyott fel a fiatal egyház a szombat megtartásával.

Jóllehet a Szentírásban valójában sehol nem fogalmazódik meg, Mt 24,20-ból mégis kikövetkeztethető, hogy Jeruzsálemben az első keresztény közösségek a szombatra vonatkozó törvényt éppúgy megtartották, mint a többi zsidó szokást (ApCsel 2,1.46; 3,1; 10,9). Úgy látszik Pál apostol a pogányok körében alapított keresztény közösségeket nem kötelezte a szombat megtartására: ez visszatérés lett volna az „erőtlen és esendő elemek” szolgálatához (Gal 6,9kk). Óva inti a keresztény hívőket: ne törődjenek vele, ha ezért elítélik és bírálják őket (Kol 2,16). Ugyanakkor a hét napból álló hetet megtartotta Pál, csak egy másik napot, a hét első napját jelölte ki az istentisztelet céljára (ApCsel 20,7; 1Kor 16,2)

37C – ELMÉLKEDÉSRE ÉS MEGBESZÉLÉSRE AJÁNLOTT SZÖVEGEK

Az Egyház az Újszövetségben

63 – Isten népe

Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet, tulajdonul kiválasztott nép vagytok, hogy annak dicsőségét hirdessétek, aki a sötétségből meghívott benneteket csodálatos világosságára. Ti valamikor nem voltatok nép, most pedig Isten népe vagytok; régen nem nyertetek kegyelmet, most pedig irgalomra találtatok.

1Pt 2,9–10

64 – Krisztus teste

A test ugyan egy, de sok tagja van, a testnek ez a sok tagja azonban mégis egy test. Így Krisztus is.

1Kor 12,12

Mi ugyanis mindnyájan egy Lélekben egy testté lettünk a keresetséggel: akár zsidók, akár pogányok, akár rabszolgák, akár szabadok. Mindannyiunkat egy Lélek itatott át. (...)

Ha szenved az egyik tag, valamennyi együtt szenved vele, s ha tiszteletben van része az egyik tagnak, mindegyik örül vele.

Ti Krisztusnak teste vagytok, s egyenként tagjai.

1Kor 12,13.26

65 – Krisztus jegyese

Férfiak, szeressétek feleségeket, ahogy Krisztus is szerette az Egyházat, és feláldozta magát érte, hogy a keresetségben szavával megtisztítva megszentelje. Ragyogóvá akarta tenni az Egyházat, amelyen sem szeplő, sem ránc, sem egyéb efféle nincsen, hanem szent és szeplőtelen.

Ef 5,25–27

66 – Az Úr egyetlen nyája

Én vagyok a jó pásztor, ismerem enyéimet, és enyéim is ismernek engem, mint ahogy az Atya ismer engem és én ismerem az Atyát. Életemet adom a juhokért. De más juhaim is vannak, amelyek nem ebből az akolból valók. Ezeket is ide kell vezetnem. Hallgatni fognak szavamra, s egy nyáj lesz és egy pásztor.

Jn 10,14–16

67 – A szőlőtő

Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki bennem marad, s én benne, az bő termést hoz. Hisz nélkülem semmit sem tehettek.

Aki nem marad bennem, azt kivetik, mint a szőlővesszőt, ha elszárad. Összeszedik, tűzre vetik és elég.

Ha bennem maradtok, és tanításom is bennetek marad, akkor bármit akartok, kérjétek, és megkapjátok.

Jn 15,5–7

68 – A bárány menyasszonya

Akkor láttam, hogy a szent város, az új Jeruzsálem alászállt az égből, az Istentől. Olyan volt, mint a völgyéneke fölékesített menyasszony.

Akkor hallottam, hogy a trón felől megszólal egy harsány hang: „Nézd, ez az Isten hajléka az emberek között! Velük fog lakni és ők az ő népe lesznek, és maga az Isten lesz velük.

Jel 21,2 sk.

37D – ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mihez hasonlíthatja az egyházat írásában?

Péter apostol:

.....

Pál apostol:

.....

.....

János:

.....

.....

.....

.....

2. Másolja át az ApCsel 2,42-t!

3. Sorolja fel az apostoli igehirdetés három elemét!

.....

.....

.....

4. Mi volt a célja?

– az apostoli igehirdetésnek:

– a tanításnak:

5. Egészítse ki a következő mondatot:

„A sok hívő mind egy, egy

..... volt” (ApCsel 4,32)

6. Mit jelent a keresztyén szóhasználatban a „kenyértörés”?

.....

7. Mit kell tenniük korunk keresztyeinek, hogy hívek legyenek a Lélekhez, amely a kezdeti jeruzsálemi egyházat hatotta át?